

Fokken met huisdieren: informatie voor de dierenarts

Besluit Houders van dieren art.3.4

Bij veel honden- en kattenrassen komen erfelijke problemen voor, of is sprake van schadelijke raskenmerken. Bij brachycephale honden blijkt een extreem uiterlijk gerelateerd aan tal van gezondheidsproblemen. Toch blijven fokkers deze dieren inzetten voor de fok, onder andere vanwege de gestelde rasstandaarden en de normalisatie van rasgebonden kenmerken.

Het fokken van huisdieren is aan wettelijke regels gebonden om de gezondheid en welzijn van deze dieren te beschermen. Fokkers hebben vragen over de praktische betekenis van de wet voor hun fokbeleid en voor het voortbestaan van het ras. Ook zijn er vragen over de criteria waar ze aan moeten voldoen en waar de NVWA op handhaaft. Fokkers richten zich voor antwoorden ook tot hun dierenarts. Dit informatieblad geeft u handvatten om eventuele vragen van fokkers te beantwoorden.

Besluit Houders van dieren art. 3.4

Besluit Houders van dieren

ARTIKEL 3.4.: FOKKEN MET GEZELSCHAPSDIEREN

1. Het is verboden te fokken met gezelschapsdieren op een wijze waarop het welzijn en de gezondheid van het ouderdier of de nakomelingen wordt benadeeld.
2. In ieder geval wordt bij het fokken, bedoeld in het eerste lid, voor zover mogelijk voorkomen dat:
 - a. ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen;
 - b. uiterlijke kenmerken worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen die schadelijke gevolgen hebben voor welzijn of gezondheid van de dieren;
 - c. ernstige gedragsafwijkingen worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen;
 - d. voortplanting op onnatuurlijke wijze plaatsvindt;
 - e. het aantal nesten of nakomelingen dat een gezelschapsdier krijgt de gezondheid of het welzijn van dat dier of de nakomelingen benadeelt.
3. Een hond krijgt binnen een aaneengesloten periode van twaalf maanden ten hoogste één nest.
4. Een kat krijgt binnen een aaneengesloten periode van twaalf maanden ten hoogste twee nesten of ten hoogste drie nesten in een aaneengesloten periode van vierentwintig maanden.

Om dit besluit beter te kunnen handhaven zijn criteria voor kortsnuitige honden opgesteld, zie hierna. Ook is een [deskundigenverklaring](#) over de Bambino kat opgesteld. De criteria en verklaring zijn een invulling van de open norm in artikel 3.4 van het Besluit houders van dieren.

Voor andere rassen, soorten, uiterlijke kenmerken of erfelijke aandoeningen zijn (nog) geen criteria opgesteld. Dat wil niet zeggen dat fokken zonder meer is toegestaan. Dieren waarvan bekend is dat ze erfelijke epilepsie hebben bijvoorbeeld, moeten worden uitgesloten van de fokkerij. Dit geldt ook voor bepaalde gradaties van patella luxatie of heupdysplasie.

Criteria voor kortsnuitige honden

Op het moment dat een fokker met een kortsnuitige hond in de dierenartsenpraktijk vraagt om fertiliteitsbegeleiding, is het belangrijk te wijzen op klinische bevindingen, de algehele gezondheid van de hond, beschikbare (screenings)onderzoeken, en in het kader van artikel 3.4. o.a. de zes handhavingscriteria ter voorkoming van het fokken met ernstige schedel- en snuitafwijkingen.

U kunt voor dit laatste gebruik maken van het scoringsformulier kortsnuitige honden (zie bijlage 1) of van de digitale PETscan (zie box 2) om de hond te beoordelen. Uit dit scoringsformulier kan de hond de score **goed**, **voldoende** of **onvoldoende** krijgen.

BOX 2: PETscan

PETscan is het diagnoseregistratiesysteem van de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht. Het biedt dierenartsen een digitaal scoringsformulier voor kortsnuitige honden waar de handhavingscriteria ingevuld kunnen worden. Zodra snuit- en schedellengte zijn ingevuld wordt automatisch de craniofaciale ratio berekend. Onder in het formulier wordt aangegeven of het dier voldoet aan de gestelde criteria. Dit ingevulde formulier kan worden afgedrukt als dierenartsverklaring.

Het formulier in PETscan bevat de criteria die zijn opgesteld in het rapport "Fokken met kortsnuitige honden". Daarnaast wordt de informatie anoniem opgeslagen in een centrale database, waar het beschikbaar is voor onderzoek.

Na gratis aanmelding kunt u gebruik maken van de PETscan. Hiermee kunt u naast het scoren van de handhavingscriteria ook de gestelde diagnoses registreren, die daarna zowel in uw eigen patiëntenkaart geregistreerd worden alsook in de database van de Universiteit Utrecht. De anoniem opgeslagen gegevens worden gebruikt voor gezondheidsonderzoek bij honden en katten. Meer weten? Mail ecgg@uu.nl of bezoek de website <https://www.uu.nl/ecgg/petscan>

Als de hond **goed** scoort is het risico voor het doorgeven van ernstige schedel- en snuitafwijkingen het kleinst. Als het dier **voldoende** scoort, kan de dierenarts vanuit zijn adviserende rol en op basis van andere eigenschappen en kenmerken aanbevelen om de hond wel of niet in te zetten voor de fok.

Als de hond **onvoldoende** scoort is er sprake van een te hoog risico op het doorgeven van ernstige schedel- en snuitafwijkingen aan de nakomelingen. De dierenarts zal fokken met deze hond moeten afraden. De fokker moet dit advies opvolgen. In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk om het dit dier te fokken, mits het fokprogramma gericht is op vitalere dieren waarbij is voldaan aan de inspanningsverplichting. Bij niet naleven is de fokker in overtreding van artikel 3.4 uit Besluit houders van dieren.

Zie verder bijlagen 1 en 2. Deze zijn aan dit document toegevoegd, na de alinea Veelgestelde vragen.

Vitale fokkruisingen bij honden

Het doel is om toe te werken naar gezonde ouderdieren en nakomelingen. Dat betekent dat de aanwezigheid van schadelijke raskenmerken bij nakomelingen zoveel mogelijk vermindert of voorkomen moet worden.

Uiteraard kan een combinatie met een hond van dezelfde rashondenpopulatie gekozen worden, mits deze groen scoort voor de zes criteria. Binnen (gesloten) rashondenpopulaties zijn niet altijd gezonde kruisingen mogelijk. Er wordt tijdelijk toegestaan om te fokken met outcross om de gezondheid van het ras te verbeteren. Dit betekent dat een ouderdier met een CFR van $<0,3$ enkel gekruist mag worden met een ouderdier met een CFR van $>0,3$ en die tevens voldoet aan de overige 5 handhavingcriteria. Het moet dan wel aan te tonen zijn dat het leidt tot vitalere nakomelingen. Ook moet ook aannemelijk worden gemaakt dat het moederdier zonder problemen de dracht en de partus natuurlijk kan volbrengen.

Het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG) kan u adviseren met vragen die betrekking hebben op de fokkerij. U kunt hiervoor mailen naar ecgg@uu.nl.

Kunstmatige Inseminatie (KI)

Uitgangspunt van artikel 3.4 (lid 2d) is dat dekking en dracht zoveel mogelijk via de natuurlijke weg dienen te verlopen. Dat houdt in dat het structureel toepassen van kunstmatige inseminatie niet toegestaan is.

Er kan sprake zijn van een uitzonderingssituatie waarin KI wel toegestaan is:

- Natuurlijke dekking voor de teef of reu niet mogelijk is in verband met kortdurende blessure zoals bijvoorbeeld kreupelheid. Let op: het dier moet verder volledig geschikt zijn voor de fokkerij en in staat zijn om de dracht volledig uit te dragen
- Gebruik wordt gemaakt van een dekreu/sperma uit een ander (deel van het) land of van een overleden reu (met gunstige eigenschappen), eventueel voor het verbreden van de genetische basis van een ras in Nederland.

De dierenarts heeft een belangrijke adviesrol in de keuze voor KI naar de fokker, en er moet schriftelijk (in de patiëntenkaart van het dier) vastgelegd worden op basis van welke overwegingen de keuze voor kunstmatige inseminatie is gemaakt.

Keizersnede (sectio)

Een ander uitgangspunt van artikel 3.4 is dat de partus zo veel mogelijk via een natuurlijke weg plaats moet vinden. Bij sommige honden(rassen) wordt er veelvuldig of zelfs routinematig gebruik gemaakt van keizersnedes om pups ter wereld te brengen. Dit wordt vaak gezien bij brachycephale rassen en honden die een te smal bekken en/of een relatief te breed hoofd hebben om op een natuurlijke wijze te kunnen werpen.

Keizersnedes mogen alleen worden toegepast door een dierenarts en indien dit medisch noodzakelijk is, zoals bij een niet vorderende partus (bevalling). Een vooraf geplande keizersnede

zonder medische noodzaak is daarom niet toegestaan. Uitgevoerde keizersnedes dienen te worden geregistreerd in het paspoort met reden.

Wanneer er sprake is van een keizersnede op basis van een rasgebonden en/of erfelijke afwijking dan zal de dierenarts de eigenaar adviseren het dier uit te sluiten van toekomstige fokkerij (KNMvD, 2015).

Veelgestelde vragen

1. Worden er alleen honden met stamboom gecontroleerd?

Nee, tot nu toe zijn er evenveel honden mét als zónder stamboom gecontroleerd.

2. Moet u (dierenarts) fokkers van kortsnuiten rapporteren?

a. De dierenarts is in staat het welzijn van dieren te beoordelen en misstanden te herkennen. De richtlijnwerkgroep van de KNMvD vindt het belangrijk dat dierenartsen melding doen van erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken door het praktijkmanagementsysteem van de praktijk. Dit draagt bij aan het in kaart brengen van de problematiek.

b. De dierenarts is in staat het welzijn van dieren te beoordelen en misstanden te herkennen. Als de fokker tegen het (herhaaldelijke) advies van de dierenarts ingaat en doorgaat met het fokken van dieren met erfelijke afwijkingen of extreme uiterlijke kenmerken, dan is het mogelijk deze fokkers te rapporteren bij de handhavende organisaties.

Handhavers zoals de NVWA, Politie en LID zien waarde in de meldingen van dierenartsen, meldingen bevatten vaak veel zinvolle informatie die kan leiden tot het uitvoeren van risicogericht toezicht.

Melden NVWA: <https://www.nvwa.nl/over-de-nvwa/contact>

Melden Politie en LID (meldpunt 144): <https://www.politie.nl/themas/dierenpolitie.html>

3. Waarom komt er niet ook een importverbod of houdverbod voor extreem brachycephale dieren?

Dit hangt samen met Europese regelgeving, waarbij de import niet beperkt mag worden. Bovendien is het in het bezit hebben van een hond met extreme raskenmerken niet verboden in Nederland. Wel kan er gekeken worden naar een tentoonstellingsverbod voor dit soort honden.

4. Wat doet de Raad van Beheer om deze problematiek op te lossen?

Vanaf 18 mei 2020 geldt een aangepaste procedure voor de registratie van nesten van kortsnuitige honden. Bij alle dek-aangiftes van de vermelde kortsnuitige rassen is het **verplicht** een dierenartsverklaring in te sturen van beide ouderdieren.

Bij overlegging van de dierenartsverklaringen waarop is aangegeven dat de ouderdieren voldoen aan de handhavingscriteria wordt een stamboom afgegeven. Wanneer uit de verklaringen blijkt dat de ouderdieren niet aan de criteria voldoen wordt er **geen** stamboom afgegeven.

Meer informatie over het beleid van de Raad van Beheer:

<https://www.houdenvanhonden.nl/fokken-met-je-hond/fokken-met-kortsnuitige-honden/>

Dit informatieblad is een uitgave van het Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA).

5. Wat betekent de handhaving voor u als dierenarts? Wat is er nu in de dierenkliniek precies strafbaar?

Als dierenarts kunt u in deze context ook in beeld komen en zelfs strafbaar zijn. Strafbaarheid geldt voor o.a het meewerken aan: 1) *structurele* KI (ongeacht het ras is dit niet toegestaan); 2) geplande keizersnedes zonder medische noodzaak.

6. Wat wordt er precies bedoeld met ‘faciliteren’ van defokkerij?

Kunstmatige inseminatie en geplande keizersnedes zonder medische noodzaak.

Het uitgangspunt van artikel 3.4 uit Besluit houders van dieren is dat de dekking en dracht zoveel als mogelijk via de natuurlijke weg dienen te verlopen. Er kunnen situaties voorkomen waarbij dit niet kan. Fertiliteitsbegeleiding is dus in principe toegestaan. Hierbij wordt uitgegaan van de professionaliteit van de fokker en dierenartsen.

7. Waarom niet ‘verplicht’ castreren van ‘afgekeurde’ dieren?

Castratie tast de integriteit van het dier aan. Er moet altijd een afweging zijn van de factoren die de gezondheid van het dier bepalen.

Het doel is om toe te werken naar gezonde ouderdieren en nakomelingen. Dat betekent dat de bewuste kruising tussen twee honden bepalend is voor vermindering/voorkoming van de aanwezigheid van schadelijke raskenmerken bij nakomelingen. Voordat er gefokt kan worden met honden moeten beide ouderdieren geschikt bevonden zijn en moet dit aangetoond kunnen worden a.h.v. onderzoeken op o.a. de 6 handhavingscriteria voor kortsnuitige honden.

8. Wie mogen de honden toetsen of ze aan deze 6 criteria voldoen?

Iedereen mag de 6 criteria naast zijn/haar hond leggen. Deze 6 criteria zijn gemaakt omwille van de handhaving, in het rapport ‘Fokken met kortsnuitige honden’ (2019) staan meerdere criteria vermeld. Een dierenarts wordt gezien als specialist die geraadpleegd kan worden wanneer iemand wilt fokken.

9. Vanaf welke leeftijd kan het scoringsformulier voor kortsnuitige honden gebruikt worden?

Het scoringsformulier kan worden gebruikt vanaf het moment dat de hond volledig is uitgegroeid. Voor de meeste rassen ligt deze leeftijd tussen één en anderhalf jaar.

10. Moeten dierenartsen ook alle andere onderzoeken uitvoeren die beschreven worden in het rapport zoals de Schirmer tear test en conditietest?

De dierenarts is niet verplicht om alles uit het rapport te controleren. Het is voor de fokker wél aan te raden om op zoveel mogelijk aspecten te laten testen door de dierenarts zodat aan de inspanningsverplichting wordt voldaan. De 6 criteria zijn de minimale eisen waar in de handhaving op wordt gelet. Vanaf 18 mei 2020 geldt dat er een dierenartsenverklaring aanwezig moet zijn alvorens een stamboom afgegeven kan worden. Dit is een eis van de Raad van Beheer.

11. Worden dierenartsen opgeleid d.m.v. nascholing c.q. informatiebijeenkomsten over de meting van deze 6 criteria?

De mogelijkheden worden op dit moment onderzocht.

Dit informatieblad is een uitgave van het Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA).

12. Ben ik als dierenarts verantwoordelijk als ik een hond als ‘gezond’ en daarmee als ‘geschikt om te fokken’ beoordeelde en pups daarvan toch gezondheidsproblemen krijgen?

U moet het gezondheidsonderzoek goed uitvoeren en vastleggen. Hierbij kijkt u minimaal naar de 6 handhavingscriteria, maar onderzoekt u mogelijk ook andere afwijkingen. Daarmee adviseert u de fokker. De fokker is en blijft verantwoordelijk als er toch ongezonde pups worden geboren. Het is altijd mogelijk dat u iets gemist heeft. Als u honden beoordeelt op gezondheid, dan is dat altijd een momentopname.

13. Hoe lang is een dierenartsverklaring geldig?

Een dierenartsverklaring over de gezondheid van de hond is een momentopname. In de beoordeling van gezondheid zitten altijd onzekerheden die vooraf niet waargenomen kunnen worden, zoals leeftijdgebonden gezondheidsklachten en omgevingsfactoren. Aan een dierenartsverklaring kan daarom geen geldigheidsduur worden gekoppeld.

Een fokker kan aangemoedigd worden een gezondheidscheck te laten doen voor iedere geplande dekking.

14. Moeten fokkers ook de reu waarmee gefokt wordt toetsen op deze criteria?

Ja, het gaat om de kruising. De reu hoort bij de verantwoording in juiste fokkeuzes om gezonde ouderdieren en nakomelingen te krijgen.

Het doel is om toe te werken naar gezonde ouderdieren en nakomelingen. Dat betekent dat de bewuste kruising tussen twee honden bepalend is voor vermindering/voorkoming van de aanwezigheid van schadelijke raskenmerken bij nakomelingen.

15. Wat als een teef per ongeluk gedekt wordt en de fokker niet weet welke reu het geweest is?

De zogeheten ‘oeps-nestjes’ vindt u niet gauw bij fokkers. Mocht dit wél het geval zijn, dan heeft de fokker niet voldaan aan de inspanningsverplichting en is de fokker in overtreding.

16. Als er aan de zes criteria wordt voldaan, kan de hond nog steeds niet geschikt zijn voor de fokkerij. Waar moet nog meer op gelet worden?

Ja dat kan. Er zijn natuurlijk ook andere erfelijke afwijkingen die kunnen worden doorgegeven. Er moet rekening worden gehouden met alle (erfelijke) gezondheidsklachten en gebreken wanneer wordt besloten om met een hond te gaan fokken. De criteria voor kortsnuitige moeten gezien worden als minimale voorwaarden om een bepaalde fokcombinatie te maken, het doel is om zowel de ouderdieren als de nakomelingen zo gezond mogelijk te houden en te laten zijn.

17. Wie handhaaft er op overtredingen?

De Nederlandse- Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID).

18. Kan een fokker een second opinion inzetten wanneer ze het niet eens zijn met de NVWA-

Dit informatieblad is een uitgave van het Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA).

meting over deze 6 criteria?

Een NVWA-dierenarts die deze meting uitvoert is opgeleid door de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en krijgt ook (bij)scholing over deze 6 criteria. De NVWA-dierenarts is een beëdigde toezichthouder en het resultaat van de overtreding kan leiden tot een schriftelijke waarschuwing of een bestuurlijke boete (zie antwoord bij vraag 18). Tegen een boete kan bezwaar worden gemaakt. Bij dit bezwaar kan een second opinion worden aangevoerd.

19. Hoe hoog zijn de boetes?

De boete voor een overtreding van artikel 3.4 uit Besluit houders van dieren bedraagt €1.500,- voor bedrijfsmatige fokkers en €750,- voor particulieren. Naast de bestuurlijke boete kunnen ook andere bestuurlijke maatregelen worden opgelegd, zoals een last onder dwangsom.

Bijlage 1

criterium	meting/observatie			
1. Abnormaal ademgeluid in rust	afwezig	aanwezig: snuivend	aanwezig: snurkend	aanwezig: zegend
2. Neusopeningen (Figuur 1)	Open	Gering vernauwd	Matig vernauwd	Ernstig vernauwd
3. Relatieve neusverkorting (Figuur 2) Neuslengte: ... cm Schedellengte: ... cm Ratio: N/S=	≥0,5	0,3-0,5	≤0,3	
4. Neusplooi	Afwezig	Aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> • Waarneembare huidplooi bovenop neus: kan gemakkelijk tussen een schuifmaat worden ingehouden • Geen contact met het oog • Geen zichtbare ontstekingsverschijnselen van het oog 	Aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> • In contact met het oog • Zichtbare ontstekingsverschijnselen 	
5. Zichtbaar oogwit ten gevolge van een ondiepe oogkas bij alerte, recht naar voren kijkende hond (Figuur 3)	Geen	In 1 kwadrant	In ≥2 kwadranten	

6. Sluiting oogleden bij opwekken ooglidreflex	volledig	onvolledig		
Overige opmerkingen: Algemene gezondheid? Zijn er andere erfelijke aandoeningen of gebreken bekend?				

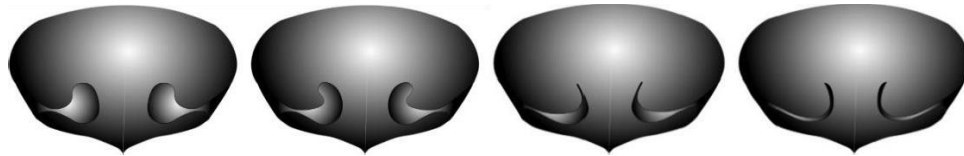
Groen = GOED Als alle criteria groen scoren is het (voor wat betreft deze criteria) het risico voor het doorgeven van ernstige schedel- en snuitmisvorming het kleinst
Oranje = Voldoende Als criteria oranje scoren is er sprake van een verhoogd risico op het doorgeven van ernstige schedel-en snuitmisvorming aan de nakomelingen. De hond kan onder voorwaarde van een zorgvuldig gekozen combinatie worden ingezet voor de fok.
Rood = Onvoldoende Als criteria rood scoren is er sprake van een te hoog risico op het doorgeven van ernstige schedel-en snuitmisvorming aan de nakomelingen. Dit is in strijd met art. 3.4. Er is een overgangsperiode ingesteld dat toestaat om te fokken met ouderdieren waarvan één van beide ouderdieren niet voldoet aan het criterium snuitlengte (CFR).

Bijlage 2

Figuren ter verduidelijking van de meting

Figuur 1. Neusopeningen

© Gert ter Haar

Open Gering vernauwd Matig vernauwd Ernstig vernauwd

Figuur 2. Neuslengte (getrokken lijn) en schedellengte (stippellijn)

© Universiteit Utrecht

Figuur 3.
Zichtbaar oogwit ten gevolge van een ondiepe oogkas bij de alerte, recht naar voren kijkende hond (kwadranten arceren)

